

ELIAMEP Briefing Notes

19 /2012

Μάιος 2012

Σερβικές εκλογές στο Κοσσυφοπέδιο η ενσωμάτωση μιας εκλογικής διαδικασίας σε δύο διαφορετικές αφηγήσεις

Αποστόλης Καραμπαϊρης

Βοηθός Ερευνητής, Ομάδα Δυτικών Βαλκανίων ELIAMEP

Στις 6 Μαΐου οι Σέρβοι πολίτες καλούνται να αναδείξουν όλα τα αιρετά αξιώματα στη χώρα τους, δηλαδή τον Πρόεδρο της Δημοκρατίας, τους βουλευτές της Εθνικής Συνέλευσης και τις δημοτικές αρχές. Οι πολίτες της Αυτόνομης Επαρχίας της Βοϊβοδίνας θα εκλέξουν επιπλέον τα μέλη του τοπικού κοινοβουλίου.

Στις εκλογές αυτές το αμφισβητούμενο καθεστώς του Κοσσυφοπεδίου προκάλεσε ιδιαίτερα προβλήματα. Οι Σέρβοι, για τους οποίους το Κοσσυφοπέδιο είναι αναπόσπαστο τμήμα της σερβικής επικράτειας έστω και υπό προσωρινή διεθνή κηδεμονία, θεωρούν αυτονόητη τη διεξαγωγή εκλογών εκεί όπως και στην υπόλοιπη χώρα. Από την άλλη, η κυβέρνηση της Πρίστινα, μετά τη μονομερή ανακήρυξη της ανεξαρτησίας από τη Σερβία το Φεβρουάριο του 2008, θεωρούν ότι οι σερβικές εκλογές δεν μπορούν πια να διεξάγονται στο Κοσσυφοπέδιο, εφόσον αυτό έπαψε να αποτελεί τμήμα της Σερβίας. Οι δύο αυτές αντικρουόμενες απόψεις αντικατοπτρίζονται επί τόπου στις λεγόμενες «παράλληλες δομές»: οι θεσμοί του ανεξάρτητου Κοσσυφοπεδίου εκτείνονται σε όλο το Κοσσυφοπέδιο εκτός από το βόρειο τμήμα που ελέγχουν οι Σέρβοι, ενώ οι θεσμοί του σερβικού κράτους λειτουργούν στο Βόρειο Κοσσυφοπέδιο και στους διάσπαρτους θύλακες όπου ζουν Σέρβοι. Το σκηνικό αυτό έχει δημιουργήσει ένα ιδιότυπο καθεστώς διπλής κυριαρχίας με ότι προβλήματα αυτή συνεπάγεται.

Μετά την αξιοσημείωτη πρόοδο του τεχνικού διαλόγου μεταξύ Βελιγραδίου και Πρίστινας, η διεθνής κοινότητα αποφάσισε να προχωρήσει ένα βήμα παραπέρα και επ' ευκαιρία των σερβικών εκλογών να θέσει τέρμα στην ανωμαλία των παράλληλων δημοτικών αρχών. Για το λόγο αυτό πολλές ξένες κυβερνήσεις, κυρίως από την Ευρωπαϊκή Ένωση, άσκησαν σημαντική πίεση στο Βελιγράδι να μην προκηρύξει τοπικές εκλογές για τους δήμους του Κοσσυφοπεδίου.

Για τη βουλευτική και την προεδρική αναμέτρηση τα πράγματα ήταν διαφορετικά. Ούτε ο Σέρβος Πρόεδρος ούτε η Εθνική Συνέλευση της Σερβίας είναι θεσμοί υπό αμφισβήτηση και επιπλέον δεν υπάρχει γεωγραφική κατανομή των βουλευτών ανά περιφέρεια (όλη η επικράτεια είναι μία εκλογική περιφέρεια). Επομένως, κανένας δεν αμφισβητεί το δικαίωμα των Σέρβων πολιτών στο Κοσσυφοπέδιο να ψηφίσουν στις βουλευτικές και προεδρικές εκλογές. Ωστόσο, στην περίπτωση των δήμων του Κοσσυφοπεδίου οι αυτοδιοικητικές μονάδες για τις οποίες προκηρύσσονται εκλογές βρίσκονται εξ ολοκλήρου στην περιοχή η διοίκηση της οποίας αφαιρέθηκε από το Βελιγράδι το 1999 ή ακόμα περισσότερο (για όσους αναγνωρίζουν την ανεξαρτησία του Κοσσυφοπεδίου) σε ένα άλλο κράτος, όπου μια άλλη αρχή διοργανώνει εκλογές για να στελεχώσει τα δημοτικά συμβούλια, είτε αυτή είναι οι προσωρινοί θεσμοί υπό διεθνή προστασία είτε οι θεσμοί της ανεξάρτητης Δημοκρατίας του Κοσσυφοπεδίου.

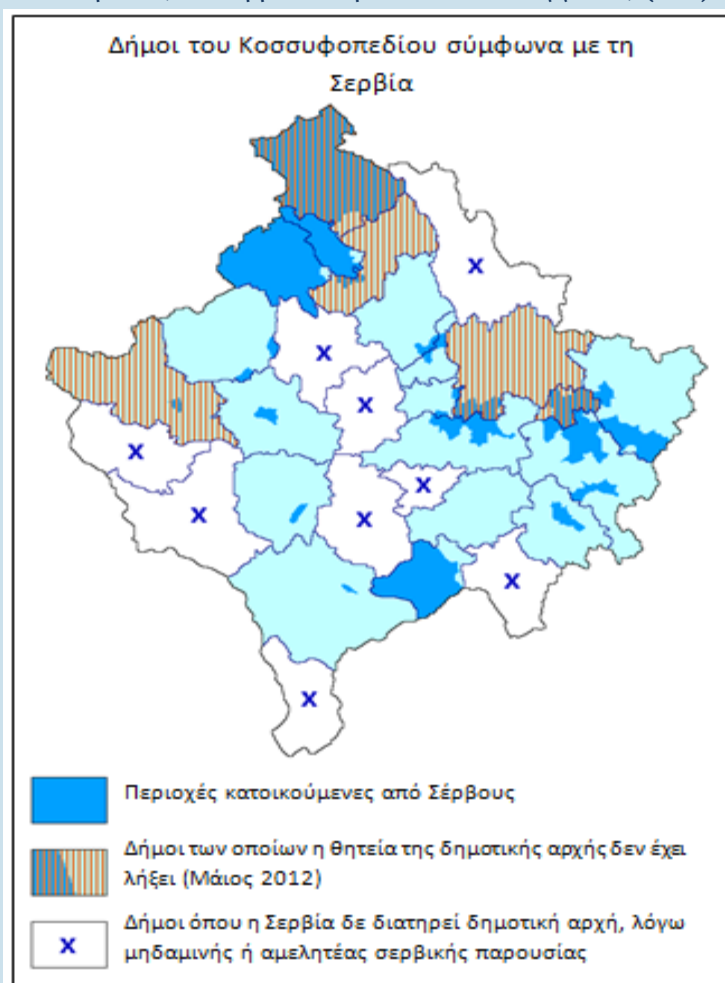
Όπως ήταν αναμενόμενο, και η Πρίστινα τάχθηκε κατά της διεξαγωγής σερβικών εκλογών στο Κοσσυφοπέδιο. Ενθαρρυσμένοι από την αποφασιστική στάση της διεθνούς κοινότητας, η κυβέρνηση του Κοσσυφοπεδίου ξεκαθάρισε ότι κάθε απόπειρα του Βελιγραδίου να πραγματοποιήσει εκλογές στο Κοσσυφοπέδιο θα θεωρηθεί αμφισβήτηση της αποκλειστικής δικαιοδοσίας της Πρίστινας επί της κοσοβαρικής επικράτειας, επομένως επιθετική πρόκληση, την οποία θα παρεμποδίσουν πάση θυσία, ακόμη και με χρήση βίας, αν χρειαστεί. Πραγματικά, η κοσοβάρικη αστυνομία προχώρησε μέχρι και στην προσωρινή κράτηση μερικών Σέρβων αξιωματούχων στο Κοσσυφοπέδιο, που βρέθηκαν να φέρουν εκλογικό υλικό, “για υπονόμευση της συνταγματικής τάξης”.

Σερβικές εκλογές στο Κοσσυφοπέδιο η ενσωμάτωση μιας εκλογικής διαδικασίας σε δύο διαφορετικές αφηγήσεις

Η σερβική κυβέρνηση, ωστόσο, θα δυσκολευόταν να ακολουθήσει τις διεθνείς συστάσεις και να πάει ενάντια στους ίδιους της τους νόμους ακυρώνοντας τις εκλογές για τους δήμους της στο Κοσσυφοπέδιο και πάνω απ' όλα να ανακοινώσει μια τέτοια κίνηση στους ψηφοφόρους, αν δε διευκολυνόταν από την UNMIK. Σύμφωνα με την Απόφαση 1244 του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ, τον ακρογωνιαίο λίθο της σερβικής πολιτικής στο ζήτημα του Κοσσυφοπεδίου, η UNMIK είναι υπεύθυνη για τη διεξαγωγή των εκεί εκλογών από το 1999. Κατά συνέπεια, ο Σέρβος υπουργός για το Κοσσυφοπέδιο-Μετόχια ζήτησε τη συνεργασία της UNMIK στη διεξαγωγή των εκλογών στο έδαφος που επιβλέπει. Μολαταύτα, η διεθνής αποστολή απέρριψε τη δυνατότητα πραγματοποίησης τοπικών εκλογών “λόγω των συνθηκών που επικρατούν στο πεδίο”.

Οι αντιδράσεις του Βελιγραδίου ήταν κυρίως συγκαταβατικές. Παρ' όλο που οι αρχές εξέδωσαν μια φραστική καταδίκη της απόφασης της UNMIK “να υποκύψει στις απειλές των Αλβανών”, τα περισσότερα σερβικά κόμματα, συμπεριλαμβανόμενου και του αντιπολιτευόμενου κέντρο-δεξιού Σερβικού Προοδευτικού Κόμματος (SNS) το οποίο προηγείται στις δημοσκοπήσεις, εμφανίστηκαν να κατανοούν την περιορισμένη επιχειρησιακή δυνατότητα της UNMIK και υποστήριξαν τη μη διεξαγωγή δημοτικών εκλογών στο Κοσσυφοπέδιο, με το επιχείρημα ότι η Σερβία δεν πρέπει να παραβεί την απόφαση 1244, η οποία είναι το πιο σημαντικό διεθνές έγγραφο που κατοχυρώνει τη σερβική κυριαρχία επί του Κοσσυφοπεδίου και την οποία επικαλείται συχνά η σερβική πλευρά. Μόνο το ακροδεξιό Σερβικό Ριζοσπαστικό Κόμμα (SRS) και το Δημοκρατικό Κόμματα Σερβίας (DSS) του πρώην πρωθυπουργού Κοštunica, καθώς και οι περισσότεροι εκπρόσωποι των Σέρβων του Κοσσυφοπεδίου, τάχθηκαν ανεπιφύλακτα υπέρ του να αγνοήσουν την απόφαση της UNMIK και να προχωρήσουν στις δημοτικές εκλογές στο Κοσσυφοπέδιο, υπογραμμίζοντας ότι σε διαφορετική περίπτωση θα πρόκειται για έμμεση αναγνώριση του Κοσσυφοπεδίου και παραβίαση του σερβικού συντάγματος. Επιπλέον επικαλέστηκαν τις εκλογές του 2008, όπου, ενώ υπήρχε επίσης αναμέτρηση για τους δήμους, όπως στην κυρίως Σερβία, η UNMIK δεν έφερε αντιρρήσεις. Το Δημοκρατικό Κόμμα (DS) του Προέδρου Ταδίć, το μεγαλύτερο κυβερνητικό κόμμα, απάντησε υπογραμμίζοντας την υπεροχή του διεθνούς έναντι του εγχώριου δίκαιου και καθυσάχασε ότι η μη διεξαγωγή δημοτικών εκλογών δε σημαίνει ότι οι σερβικές δημοτικές αρχές στο Κοσσυφοπέδιο θα εκλείψουν. Σε αυτό το πλαίσιο υπενθύμισε ότι και από το 1999 ως το 2008 δεν έγιναν σερβικές δημοτικές εκλογές για τους δήμους του Κοσσυφοπεδίου, αλλά παρ' όλ' αυτά οι σερβικοί θεσμοί λειτουργούσαν κανονικά.

Η όλη συζήτηση αφορά 15 δήμους. Η Σερβία διατηρεί δημοτικές δομές στο Κοσσυφοπέδιο μόνο στους δήμους με μια στοιχειώδη τουλάχιστο σερβική παρουσία. Οι περισσότεροι από αυτούς είναι στην πραγματικότητα μικροί

Σερβικές εκλογές στο Κοσσυφοπέδιο η ενσωμάτωση μιας εκλογικής διαδικασίας σε δύο διαφορετικές αφηγήσεις

θύλακες ενός ή έστω μερικών χωριών, που τυπικά αποτελούν όλο το δήμο στον οποίο ανήκουν. Επίσης, δημοτικές εκλογές έτσι κι αλλιώς δεν προκηρύχθηκαν για 17 (αργότερα μειώθηκαν σε 12) δήμους σε όλη τη Σερβία όπου είχαν γίνει πρόωρες εκλογές και γι' αυτό η θητεία των αντίστοιχων δημοτικών αρχών δεν έχει παρέλθει ακόμα· μεταξύ αυτών είναι 5 δήμοι του Κοσσυφοπεδίου, δύο εκ των οποίων είναι οι πολύ σημαντικοί δήμοι Kosovska Mitrovica και Leposavíc στο Βόρειο Κοσσυφοπέδιο.

Η ανακοίνωση του Βελιγραδίου να αναβάλλει τις δημοτικές εκλογές στο Κοσσυφοπέδιο προκάλεσε την απογοήτευση, αλλά και την αντίθεση των Σέρβων του Κοσσυφοπεδίου. Ύστερα από ανεπιτυχείς παρεμβάσεις για την ανατροπή της απόφασης, οι εκπρόσωποι του Zvečan και του Zubin Potok, των υπόλοιπων δύο δήμων του Βόρειου Κοσσυφοπεδίου των οποίων η θητεία των δημοτικών αρχών έχει λήξει, γνωστοποίησαν την πρόθεσή τους να οργανώσουν με δική τους πρωτοβουλία τοπικές εκλογές, αφού οι κοσοβάρικες δυνάμεις ασφαλείας δεν έχουν πρόσβαση στην περιοχή τους και έτσι μπορούν να υποστηρίξουν ένα τέτοιο εγχείρημα. Παρ' όλ' αυτά, το Βελιγράδι έχει δηλώσει ότι δε θα αναγνωρίσει το εκλογικό αποτέλεσμα.

Από τη στιγμή που το Βελιγράδι αποφάσισε να απέχει από δημοτικές εκλογές στο Κοσσυφοπέδιο, η διεθνής πίεση ανακατευθύνθηκε στην Πρίστινα να δεχτεί τις βουλευτικές και προεδρικές εκλογές. Η κοσοβάρικη κυβέρνηση έδωσε τη συγκατάθεσή της αφού συμφωνήθηκε ότι οι εκλογές δε θα πραγματοποιούνταν από τη σερβική κρατική εκλογική επιτροπή, αλλά από τον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ). Συμφωνήθηκε επίσης ότι ο ΟΑΣΕ θα αναλάβει να μεταφέρει τις κάλπες στην κοντινή περιοχή Raška της κυρίως Σερβίας για καταμέτρηση, ένας όρος που δεν ικανοποίησε τους Σέρβους, αλλά που τελικά τον αποδέχτηκαν για την ασφάλεια του προσωπικού των εκλογών.

Μετά το πέρας της πολύκροτης αυτής ιστορίας και οι δύο πλευρές μπορούν να εντάξουν τη διαδικασία των σερβικών εκλογών στην πάγια θέση τους για το ζήτημα του Κοσσυφοπεδίου. Για τους Σέρβους οι εκλογές διεξάγονται σε όλη την επικράτεια, συμπεριλαμβανομένου και του Κοσσυφοπεδίου, εκτός από τις δημοτικές εκλογές στο Κοσσυφοπέδιο κι αυτό λόγω της αρνητικής απάντησης της UNMIK, της αρμόδιας αρχής σύμφωνα με την απόφαση 1244, που είναι το διεθνές έγγραφο που καθορίζει ακόμα το προσωρινό καθεστώς του Κοσσυφοπεδίου. Για τους Κοσοβάρους οι συμπολίτες τους που έχουν και σερβική υπηκοότητα, αλλά κατοικούν στο Κοσσυφοπέδιο ψηφίζουν για τον πρόεδρο και τη βουλή του γειτονικού κράτους. Άλλο ένα παράδειγμα συμβιβασμού δύο αντικρουόμενων απόψεων; Διαιώνιση μιας παγωμένης διένεξης χωρίς προοπτικές ανεύρεσης κοινής γλώσσας; Ή κομμάτι ενός μακρού και επίπονου δρόμου προς μια βιώσιμη λύση;

Σερβικές εκλογές στο Κοσσυφοπέδιο η ενσωμάτωση μιας εκλογικής διαδικασίας σε δύο διαφορετικές αφηγήσεις

Learn more about our work - Visit our website at www.eliamep.gr/en and our blog at <http://blogs.eliamep.gr/en>
Should you wish to **unsubscribe** from our mailing list please send a blank message to unsubscribe@eliamep.gr